

Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220)

Yazarlar

Ahmet ağrı Yılmaz^{1*}

¹Kamu Hukuku, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 34755, Türkiye

*Yazışmanın yapılacağı kişinin iletişim bilgisi: cagri.yilmaz@yeditepe.edu.tr

Preprint

Özet

Suç işlemek amacıyla örgütlenme suçunun yorumlanması ve bu suçlarla mücadelenin başarılı şekilde gerçekleşebilmesi büyük önem taşımaktadır. Örgütlü suçun demokrasiler için ciddi bir tehdit olduğu kenara bırakılırsa, bu tip suç örgütleri modern dünyanın karmaşıklığını kullanıp, durumları kendi lehinde yönetme becerilerine sahiptir. Örgütlü suçun, zaman içerisinde sürekli gelişimi hem ulusal hem de küresel olarak gözlemlenmektedir. Ulusal bağlamda kök salmaya çalışan suç örgütleri, teknolojik olarak gelişmiş ve kültürel olarak farklı yapıya sahip toplumların içerisinde süreçlerini yönetmeyi öğrenmiştir. Bu yapıların yerel kültürleri, gelenekleri sistematik şekilde bir araya getirdiği ve organik olarak birbirine bağlı gruplar olduğu görülmektedir. Böylece suç örgütleri hem ulusal hem de ulusötesi düzeyde boşlukları doldurarak hegemonyasını koruyabilmektedir. Örgütlü suçluluk sürekli gelişim gösterdiğinden kolluk kuvvetleri buna uyum sağlamalı ve devlet otoriteleri bu değişen koşullara göre yasal düzenleme yapmalıdır. Ülkemizde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesi ile düzenlenmiştir. Bu tezde öncelikle örgütlü suçluluk kavramı, örgütün tarihçesi, özellikleri, örgütlü suçlar ve mücadele şekilleri anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütlü Suç, Örgüt Kurma veya Yönetme; Örgüte Üye Olma; Örgüte Yardım; Silahlı Örgüt; Örgüt Propagandası

GİRİŞ

Örgütlü suçun yasal bir tanımının ve üyelik kavramının net olarak ortaya konulmaması sebebiyle suç örgütlerinin rahat şekilde hareket ettiği görülmektedir. Suç örgütüne üyeliğe ilişkin hükümlerin uygulanması bazı durumlarda suç siyaseti dengesine de bağlı olabilmektedir. Bunun nedeni olarak ise örgütlü suç gruplarının giderek profesyonel hale gelmesi, faaliyetlerinin daha ayırık halde bulunması hatta yasal işletmelerle iç içe olmasıdır.

Hem ülkemizde hem de dünya devletlerinde genel olarak toplumu tehdit eden suç türlerini araştırmak için mevcut yasal düzenlemeler karşılaştırıldığında, uyuşturucu kaçakçılığında uygulandığı gibi örgütlü suçlarla mücadele yöntemlerinde en saldırgan çalışma

tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Örgütün mevcut hükümler çerçevesinde tespit edilip yakalanmasını amaçlayan işlemler zorunlu olarak özel soruşturma tekniklerinin kullanılmasına, hukuka uygun delillerin ve kolluk kuvvetlerinin güvenilirliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum örgütlü suç davalarında ceza hukuku ilkelerinin ihlal edilmesi anlamına gelmemelidir.

Örgütlü suçun doğası gereği, bilgi ve zekâ, suçluların yakalanması için önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum elde edilen bilgilerin ulusal düzeyde ve aynı zamanda yabancı ülkelerle iyi bir şekilde koordine edilerek korunmasını gerektirmektedir. Merkezileştirme sayesinde bilgi kalitesi ve suçluların fark edebileceği gereksiz uyarı sinyalleri engellenerek koruma tedbirleri uygulanmamış olacak, toplanan bilgi ve kanıtlar sayesinde ise yetkililer tarafından en iyi planlama ve hukuka uygun işlemler yapılacaktır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu TCK'nın 220. maddesi ile düzenlenmiştir. Suç örgütü belirsiz sayıda suçların işlenmesi amacıyla bir araya gelmiş olan en az 3 kişi tarafından, hiyerarşik bağ içinde süreklilik gösteren yapıdır. TCK'nın 220. maddesinde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bağımsız bir suç tipi şeklinde düzenleme altına alınmıştır.

Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurmak veya Yönetmek

Örgüt üyelerinin suç işleme eğilimi çok yüksek olması ve tehlikeli suçlular kategorisine alınması gerektiğinden¹ örgüt mensubu suçlu tanımı TCK'nın 6/1-j maddesinde² yapılmıştır. TCK'nın 58. maddesinin 9. fıkrasında³ ise “özel tehlikeli suçlar” kapsamında ayrı şekilde suç grubu oluşturmuş ve bu grubun içine örgüt mensubu suçlular dahil edilmiştir. Bu kapsamda mükerrer suçlu ile örgüt mensubu suçlu arasındaki ayrım incelendiğinde; mükerrer veya itiyadi suçlunun birden fazla suç işleme koşulu aranmaktadır⁴. Örgüt mensubu için örgüt kurması, yönetmesi, örgüt adına suç işlemesi

¹ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 13. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018, s. 655.

² TCK'nın 6/1-j fıkrasına göre örgüt mensubu suçlu, “Bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi”dir.

³ TCK'nın 58. maddesinin 9. fıkrasına göre, “Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, itiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi veya örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedilir”.

⁴ İtiyadi suçun varlığının kabul edilebilmesi için, yalnızca toplum açısından tehlikesi kabul edilebilecek sayıda ve ağırlıkta suç işlenmesi yeterli görülmemekte ayrıca failin tekrardan suç işleme eğilimi ve bir daha

veya örgüte katılması bile yeterli sebep olarak kabul edilmektedir⁵. TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasına göre, “Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir” şeklinde kanun koyucu tarafından düzenleme yapılmıştır.

a. Örgüt Kurmak

TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrası “genel ve tamamlayıcı⁶” bir suç olduğundan TCK'nın 78. maddesi, 314. maddesi veya TMK'nın 7. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen suçlar işlendiğinde özel normun öncelikle uygulanması ilkesi gereği, TCK'nın 220. maddesi değil, bu maddeler uygulanacaktır⁷. Ayrıca TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasında “Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla” ifadesinin örgüt kavramının⁸ daha iyi anlaşılabilmesi için kullanıldığı belirtilmiştir⁹. Bu durum, Adalet Alt Komisyonu tasarı

suç işleme ihtimali dikkate alınmalıdır (Ümit Kocasakal, “*Ceza Hukukunda İtiyad*”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994, s. 26).

⁵ Çetin Arslan/Murat Kayaççek, **Suçta Tekerrür**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009, s. 206.

⁶ Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Murat R. Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 16. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018, s. 966.

⁷ Önder Tozman, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 253; Caner Yenidünya/Zafer İçer, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma**, Digesta Yayınevi, İstanbul, 2014, s. 34.

⁸ Yargıtay 6. Ceza Dairesi tarafından suç örgütü, “tam bir iş birliği ve eylem paylaşımı anlayışı çerçevesinde en az üç kişi tarafından kurulan ve bünyesinde hiyerarşik ilişki taşıyan süreklilik ve devamlılık gösterecek şekilde yapılanan, baskı, yıldırma, sindirme ve zorlama yöntemlerini kullanan korkutucu topluluk” olarak tanımlanmıştır (Yargıtay 6. CD. 14.03.2019 tarih ve 2018/3670 E. 2019/1706 K., Özel Arşiv).

⁹ TBMM Adalet Komisyonu tarafından kabul edilmiş olan metin “suç işlemek amacıyla” şeklinde hazırlanmıştır. Fakat 16.09.2004 tarihinde TBMM genel kurulunda yapılan görüşmeler sonucunda örgüt kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için “kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla” şeklinde değiştirilmiştir (Mehmet Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, **Türk Ceza Kanunu Şerhi**, 1. Cilt, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 6535, dipnot 1454; T.C. Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Daire Başkanlığı, **Tutanaklarla Türk Ceza Kanunu**, Ankara, 2005, s. 780). Yapılan bu değişikliğin sebebi olarak; bir medya grubunun yapmış olduğu eleştiriler ve baskı ortamı gösterilmiştir. Yapılan değişikliğin gereksiz olduğunu dile getiren Özgenç, bir fiilin ancak kanunla suç olarak görülebileceğini ayrıca “kanunun suç saydığı fiil” söylenmesini gereksiz bir açıklamadan ibaret olduğunu belirtmiştir (İzzet Özgenç, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, İkinci Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2005, s. 967, dipnot 74).

madde metninde¹⁰ ve Adalet Komisyonu'nda kabul edilen tasarı madde metninde¹¹ farklı şekillerde ifade edilmiştir.

TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasında, birbirinden bağımsız olacak şekilde, daha önceden oluşturulmamış yeni bir örgüt kurmak ve kurulmuş olan örgütün yöneticisi olanların hareketleri, cezai yaptırım altına alınmıştır¹². Görüleceği üzere maddenin bu fıkrası kapsamında olan suç işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek suçu¹³ seçimlik hareketli suçtur¹⁴. Ayrıca suç örgütleri açısından 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasının benimsemiş olduğu sistemde 765 sayılı ETCK'nın 313. maddesinden farklı olarak¹⁵ amaç suçlara elverişli olma koşulu aradığından, bir çok yazar tarafından bu suç tipinin somut tehlike suçu¹⁶ olduğu ifade edilmiştir¹⁷.

¹⁰ Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurmak m. 222-(1), "Suç işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır" (T.C. Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Daire Başkanlığı, **a.g.e.**, s. 776).

¹¹ Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurmak m. 220-(1), "Suç işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir" (T.C. Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Daire Başkanlığı, **a.g.e.**, s. 777).

¹² Karşılaştırmalı hukuk incelendiğinde Alman Ceza Kanuna göre suç örgütünün hareketleri "kurucu, üye, üye veya yardımcı kazanmak için çalışmalar yapan kimse veya yardım eden kimse" ve "örgütü fiilen yöneten veya arka planda örgüt üzerinde etkili olan kimse" olacak şekilde düzenleme yapılmıştır. Fransız Ceza Kanunu'nda ise "örgüt kurma veya yönetme" gibi bir ayrıma gidilmemiştir. İtalyan Ceza Kanunu incelendiğinde "örgüt oluşturanlar", "örgüt oluşturmaya öncülük yapanlar", "örgütü organize edenler" şeklinde sınıflandırma yapıldığı görülmektedir.

¹³ TCK'nın 220. maddesi'nin gerekçesi "Maddenin birinci fıkrasında, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek suçu tanımlanmıştır. Bu bakımdan, söz konusu suç, seçimlik hareketli bir suçtur. Bu seçimlik hareketler; suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmektir" şeklindedir.

¹⁴ Özgenç, **Gazi Şerhi**, s. 968; Ali Parlar, **Türk Ceza Kanunu Şerhi**, 2. Cilt, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 2447; Tezcan/Erdem/Önok, **a.g.e.**, s. 966; Muhammed Emre Tulay, "*Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi*", **Dr.Dr.h.c. Silvia Tellenbach'a Armağan**, Ed. Feridun Yenisey/İzzet Özgenç/Ayşe Nuhoğlu/Adem Sözüer/Faruk Turhan, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018, s. 674.

¹⁵ 765 sayılı ETCK'nın 313. maddesinde "Her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlara veya bu teşekküllere katılanlara bir yıldan iki yıla kadar ağır hapis cezası verilir" şeklindeki ifade ile örgüt kurma suçunun soyut tehlike suçu olduğu ortaya konmuştur.

¹⁶ Suç işlemek için örgüt kurma suçunun ne somut ne de soyut tehlike suçu kavramları içerisine girdiğini söyleyenler ile bunun tam tersini iddia ederek suç işlemek için örgüt kurma suçunun somut-soyut tehlike suçu olduğunu söyleyenler de bulunmaktadır (Elif Bekar, **Objektif Cezalandırılabilme Koşulları Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar**, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 268).

¹⁷ Tezcan/Erdem/Önok, **a.g.e.**, s. 923-925; Özgenç, **Gazi Şerhi**, s. 12-13; Vesile Sonay Evik, "*Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu*", **MÜHFHAD**, C. 19, S. 2, İstanbul, 2013, s. 669-673; Caner Yenidünya/Zafer İçer, "*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*", **Prof.Dr. Nur Centel'e Armağan-MÜHFHAD**, C. 19, S. 2, İstanbul, 2013, s. 799; Numan Özcan, "*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 2, Kayseri, 2013, s. 656-657. Yargıtay tarafından da suç işlemek için örgüt kurulmasının bir somut tehlike suçu olduğunu kabul etmektedir (YCGK 19.02.2013 tarih ve 2012/6-1490 E. 2013/59 K., www.kazanci.com, E.T. 2.09.2020).

Kanaatimizce suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda somut konu ortada yoktur. Burada elverişlilik koşulu, soyut tehlikeye göre seviyesi yükseltilmiş bir eşiktir. Bunun dışında gerçek anlamda somutlaşmış bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca yukarıda ifade ettiğimiz üzere TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasında “amaç suçları işlemeye elverişli olma” koşulu arandığından bu suç tipi potansiyel tehlike suçudur.

Örgüt kurmak, bir grup yazara göre “kişilerin bir araya getirilmesi ve araçların sağlanmasıyla örgütün bağımsız bir varlık olarak var olması¹⁸”, diğer bir grup yazarlara göre “suç örgütüne ilişkin unsurları bir araya getirerek bu örgütü tamamlamak¹⁹”, farklı bir grup yazara göre ise “var olmayan bir örgütün oluşturulması, birliğin tesis edilmesi, meydana çıkarılmasına yönelik sevk edici ve belirleyici davranışlar²⁰” şeklinde tanımlanmıştır²¹.

Kanun maddesinde geçen örgüt kurmak fiili eğer ki lafzına bağlı olarak yorumlanırsa, meşru şekilde kurulmuş bir örgütün daha sonrasında suç işleme amacıyla hareket etmesi halinde ilgili maddenin uygulanmasında zorluk yaşanabilecektir²². TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasında geçen “kurmak” kavramı, “örgütün yeni baştan meydana getirilmesi” anlamında kullanılmıştır²³. Yani kanun maddesi içerisinde geçen “kurmak” kelimesinden anlaşılması gereken, “önceden var olmayan bir örgütün meydana

¹⁸ Tozman, a.g.e., s. 253; Vesile Sonay Evik, “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan-MÜHFAD, C. 19, S. 2, İstanbul, 2013, s. 683.

¹⁹ Erkan Sarıtaş, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220-221), On İki Levha Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 328; Cihan Kavlak, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 387.

²⁰ Yenidünya/İçer, Örgüt Kurma, s. 34; Tezcan/Erdem/Önok, a.g.e., s. 974; Ersan Şen/Sefa Eryıldız, Suç Örgütü, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 120.

²¹ Ersan ise tüm bu gruplardan farklı olarak; “örgütün oluşumuna sevk edici veya bu konuda belirleyici davranışlara katılarak fiili bir birleşme” şeklinde örgüt kurmayı tanımlamıştır (Aykut Ersan, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, Prof. Dr. Füsün Sokullu Akıncı'ya Armağan-İÜHF, C. LXXI, S. 1, İstanbul, 2013, s. 383).

²² Faruk Erem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. 1, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1985, s. 623; Türkan Yalçın Sancar, Çok Faili Suçlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1998, s. 151; Ayhan Önder, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 4. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1994, s. 286; Hasan Köroğlu, Örgütlü Suçluluk: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2001, s. 101; Vural Savaş/Sadık Mollamahmutoğlu, Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. II, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1998, s. 3029.

²³ Yenidünya/İçer, Örgüt Kurma, s. 34.

getirilmesi²⁴ olduğundan oluşumu gerçekleştirilmiş bir örgüte yeni şekil veren kişi kurucu olarak değil, örgütü yöneten olarak kabul edilecektir²⁵.

Örgütün kurulma ânı ise, kanunda belirtilen nitelikleri taşıdığı ve asgari şartları gerçekleştğinde oluşacaktır. Ayrıca Yargıtay'a göre, örgütün kurulma anı, mahkemelerin bu tip kuruluşları örgüt olarak nitelendirmesi itibarıyla değil, kanununda belirtilen koşulları taşıması itibarıyla olmaktadır²⁶.

Diğer yandan, örgütün kurulmasına öncülük eden kişi²⁷ aynı zamanda örgüt üyesidir²⁸. Bu doğrultuda örgüt kurucusu²⁹, "kanunun suç olarak tanımladığı fiilleri işlemek amacıyla,

²⁴ Vesile Sonay Evik, "Silahlı Örgütlenme Suçu", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 33, İstanbul, 2006, s. 121; *Özkan* bu görüşe katılmayarak, TCK'nın 220. maddesi ile örgüt kuruculuğu, örgüt yöneticiliği ve örgüt üyeliğine yer verildiği için TCK'nın 220/2 maddesinde geçen "kurulmuş" kelimesinden dolayı tüm suçları içine alan genel bir ifadenin anlaşılması gerektiğini belirtmiştir (Yaşar Özkan, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2019, s. 75).

²⁵ Sahir Erman, **Ticari Ceza Hukuku: Kaçakçılık Suçları**, C. IV, İsmail Akgün Vakfı Matbaası, İstanbul, 1981, s. 85. *Dursun*'a göre, uyuşturucu madde ticareti amacı ile kurulmuş bir örgütün daha sonrasında soykırım suçlarını işleme amacına dönüşmesi halinde bu değişimi sağlayan kişiler örgüt kurucusu olarak nitelendirilemeyecektir (İsmail Dursun, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009, s. 121).

²⁶ YCGK 26.09.2017 tarih ve 2017/16.MD-956 E. 2017/370 K., "Suç tarihi itibarıyla FETÖ/PDY'nin silahlı terör örgütü olduğuna ilişkin kesinleşmiş bir mahkeme kararının bulunmaması neticeyi bilerek ve isteyerek tipik hareketi gerçekleştiren sanıkların kanuni yönden sorumlu tutulmalarına engel teşkil etmeyecektir", www.kazanci.com, E.T. 12.09.2020. *Turinay* örgütün kurulma zamanını; "örgütün belli bir tarihten itibaren mahkemelerce terör örgüt olarak nitelendirilmesi örgütün o andan itibaren terör örgütü olduğunu göstermez. Esas alınması gereken kıstas, terör örgütünün kanunda belirtilen nitelikleri taşıyacak şekilde fiilen kurulmuş olmasıdır" şeklinde açıklamıştır (Faruk Turinay, **Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu**, Seçkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2018, s. 243).

²⁷ *Sözür*'e göre; "örgütün kurulmasına katılanların rolü öncülük etmek biçiminde olabileceği gibi, örgüt kurma iradesiyle kurulma sürecine etkide bulunan diğer davranışları da bu çerçevede değerlendirmek gerekir" (Adem Sözür, "Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye'deki Boyutları", **Avrupa Birliğine Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2002, s. 192); *Özek*, öncülük etme kavramını kullanarak; "örgütün amacını, eylemlerini, katılımı gerekenleri belirleyerek, örgütün kurulması girişimlerinin yapılmasıdır" şeklinde tanımlamıştır (Çetin Özek, "Organize Suç", **Prof. Dr. Nurullah Kunter Armağın**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı, Yayın No:716, Beta Yayınevi, İstanbul, 1998, s. 241). *Tozman*'a göre örgütün oluşumuna ve kurulmasına öncülük eden kişilerin fiili olarak örgüt kurulduktan sonra cezai sorumluluklarının olması gerektiğini belirtmiştir (Tozman, **a.g.e.**, s. 254, dipnot 678); İtalyan Ceza Kanununun 416. maddesinde örgütün kurulmasına öncülük edenler de cezalandırılmaktadır. 5237 sayılı TCK'da ise öncülük etme şeklinde bir kavramdan bahsedilmemiştir.

²⁸ Tezcan/Erdem/Önok, **a.g.e.**, s. 974; Vesile Sonay Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, Beta Yayınları, İstanbul, 2004, s. 252; Kavlak, **a.g.e.**, s. 385; *Tozman*, örgüt kurucusunun kanununun 2. fıkrasında belirtilen üye olarak değil de örgüt mensubu şeklinde anlaşılması gerektiğini belirtmiştir (Tozman, **a.g.e.**, s. 258, dipnot 689).

²⁹ *Dursun*'a göre, "Örgütü oluşturmuş bu kimselerin fiillerini, kurulmuş, kurulumu tamamlanmış bir örgüte sonradan dahil olmak olarak değerlendirmek mümkün değildir. Dolayısıyla örgütün kurulumu için varlığı zorunlu üç kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılmasının önünde TCK'nın 220/2. maddesindeki düzenleme engeldir. Söz konusu bu üç kişinin örgüt yöneticisi olarak cezalandırılması da mümkün değildir" (Dursun, **a.g.e.**, s. 160).

kanunda sayılan şekil ve şartları yerine getirerek illegal bir yapı oluşturma gayretine giren kişi³⁰”, “kendi başlarına veya başkaları ile anlaşma yapılmasını başlatanlar kendi faaliyetleri ile örgütün doğmasına sebebiyet verenler³¹”, “suç işlemek için gerçekleştirilecek süreklilik arz eden bir birlikteliğin oluşmasını sağlayan kişi³²”, “önderlik etmek, örgütün kuruluşuna ilişkin birtakım fikri ve fiili eylemler gerçekleştirmek ve örgüte kuruluş aşamasından itibaren dahil olan kişi³³” şeklinde tanımlanmıştır. Yargıtay tarafından ise örgüt kurucuları “kendi başlarına veya başkaları ile anlaşma yapılmasını başlatanlardır” şeklinde tanımlanmıştır³⁴. Kanaatimizce örgütün kurulması döneminde görev alan tüm kişiler görev ve verdikleri desteklerin yoğunluğu, seviyesine göre “örgüt kurucusu” olarak değerlendirilecektir. Örgütün kurulması esnasında kuruculara yardım edip, gerçekleştirmiş oldukları fiillerinin seviyesi nedeniyle örgüt kurucusu olarak değerlendirilmeyecek diğer kişilerse örgüt kurmaya yardımdan sorumlu olacaklardır.

Örgütün kurulması açısından ise şekil şartı öngörülmemiştir. Kişiler iradelerini serbestçe ortaya koyduklarında, başka bir deyişle, açık veya zımni şekilde iradenin ortaya konularak elverişlilik unsurunun gerçekleşmesi halinde, örgüt kurulmuş olacaktır³⁵. Dikkat edilmesi gereken husus ise hukuka uygun şekilde kurulmuş bir yapı, daha sonrasında hedefledikleri ya da yaptıkları fiiller nedeniyle suç örgütüne dönüşebilecektir³⁶. Bu durumda önemli olan, örgütün amacının esaslı şekilde değişmiş olmasıdır³⁷. Yargıtay tarafından bu durum “suç

³⁰ Şen/Eryıldız, **a.g.e.**, s. 121; *Sarıtaş*'a göre, faillerin hepsi, kuruluşa katkıları ne olursa olsun kurucu olarak nitelendirileceğini belirterek örgütün kuruluş aşamasında faillerin birbirinden farklı seviyede katkıda bulunmaları halinde etkin olacak seviyede olanları kurucu, diğerlerini de üye olarak nitelendirilmesini hatalı bulmuştur. Fakat daha sonrasında *Sarıtaş*, “kurucu”, “yönetici”, “üye” kavramlarının birbirinden açık bir şekilde ayrı olduğunu ve kuruluş aşamasında bir kişinin hem kurucu hem de yönetici olamayacağını belirtmiştir (*Sarıtaş*, **a.g.e.**, s. 329-337). Hâlbuki örgütün kuruluş aşamasında ki bir kişi kurucu olmanın yanı sıra yönetici sıfatını da kazanabilir. Üç kişinin bir araya gelip kurucu oldukları bir örgütte bir kişinin yönetici olabileceği doğal bir durumdur.

³¹ Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2005, s. 532.

³² Kavlak, **a.g.e.**, s. 384.

³³ *Karcıoğlu*'na göre kuruluş aşamasında örgütün üyesi olan herkesin aynı zamanda kurucu sıfatı taşıdığı kabul etmek doğru olmaz (Kaan Karcıoğlu, “*Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Suç İşlemek Amacıyla Kurulan Örgütün Unsurları*”, **Suç ve Ceza Hukuku Dergisi**, S. 1, TCHD, 2011, s. 102).

³⁴ Yargıtay 15. CD. 04.12.2019 tarih ve 2017/11598 E. 2019/14106 K., Özel Arşiv.

³⁵ *Yeni Dünya/İçer*, **Örgüt Kurma**, s. 35; *Hafizoğulları/Özen*, “örgütlenme böyle bir yeterliliğe ulaşmamışsa, salt örgütlenme, kanun karşısında hazırlık hareketidir” şeklinde belirtmiştir (Zeki Hafizoğulları/Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar**, 1. Baskı, Us-A Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 268).

³⁶ Evik, **Örgütlenme Suçu**, s. 250; Dursun, **a.g.e.**, s. 122; Erkan Canak, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 80; Dursun, **a.g.e.**, s. 122; Sancar, **a.g.e.**, s. 151; Özek, **a.g.e.**, s. 242.

³⁷ Şen/Eryıldız, **a.g.e.**, s. 125.

sayılmayan, ancak hukuka aykırı olan fiilleri işlemek amacıyla gerçekleştirilen bir örgütlenme, suç işlemek için örgüt kurma kapsamında değerlendirilemez³⁸” şeklinde belirtilmiştir. Benzer şekilde, hukuka uygun şekilde kurulmuş ve faaliyetleri suç oluşturmayacak amaçlar olmasına rağmen kurum çatısında veya aracılığı ile suç işlenmesi halinde, bu kuruluş suç örgütü kapsamında değerlendirilmeyecektir³⁹. Hukuka uygun şekilde dernek ya da vakıf kurulduğunda, bu tür grupların esas amacından saparak, hedeflenen suçları işleyebilmek için kuruluşları paravan olarak kullanabildiği görülmektedir⁴⁰. Bu tip kuruluşlar amaçlarına göre hareket etmesine rağmen, bireysel olarak işlenen suçlardan dolayı örgütlü suç kapsamında sorumlu tutulamazlar⁴¹. Örgütlerin yapılanma şekilleri yasal kuruluş hiyerarşilerinin dışında farklı şekilde bir emir komuta zinciri olacak şekilde oluşmuş ise Yargıtay suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşacağını belirtmiş⁴² ve yasal olarak kurulmuş bir örgütün “sistemik şekilde suç örgütüne dönüştürülmesi” halini örnek göstermiştir⁴³.

³⁸ Yargıtay 16. CD. 17.06.2019 tarih ve 2019/6022 E. 2019/4230 K., “Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün varlığından bahsedebilmek için, örgütün hangi suçları işlemek amacıyla kurulduğu tespit edilmelidir. Suç sayılmayan ancak hukuka aykırı olan fiilleri işlemek amacıyla gerçekleştirilen bir örgütlenme suç işlemek için örgüt kurma kapsamında değerlendirilemez”, Özel Arşiv.

³⁹ Tezcan/Erdem/Önok, **a.g.e.**, s. 974. *Sarıtaş* bu durumda maddi anlamda iki örgüt bulunduğunu ifade ederek bunlardan hukuka uygun şekilde faaliyet göstereni çeper örgüt, diğerini ise yasal anlamda faaliyetin içinde parazit olarak bulunan suç örgütü oluştuğunu belirtmiştir (Sarıtaş, **a.g.e.**, s. 333).

⁴⁰ Yargıtay 8. CD. 29.11.2006 tarih ve 2006/846 E. 2006/8666 K., “Sanıkların yasal yollardan üyelerinin çıkarlarını koruma ve meslektaşları arasındaki dayanışmayı sağlamak amacıyla kurdukları derneğin, sonradan kuruluş amacına aykırı biçimde açılan kamu ihalelerini düşük kırımla üyelerine kazandırmak, kendilerine ve üyelerine haksız çıkar sağlamak amacıyla ihaleler öncesinde ihaleye katılmaya istekli ve ihale yeterliliği bulunan dernek üyesi firma temsilcilerini dernekte toplayıp açılan ihaleyi hangi firmanın ne kadar kırımla kazanması gerektiğinin belirlendiği ve sanıkların işyerlerinde yapılan aramada ele geçirilen protokol ve belgeler ile teknik takip sonucu dinlenen telefon kayıt çözümlerinden ve tüm dosya kapsamından anlaşılacakla, sanıkların cürüm işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarının sübuta erdiği gözetilemeden, yazılı gerekçe ile beraatlarına karar verilmesi”, www.kazanci.com, E.T. 05.02.2021.

⁴¹ Canak, **a.g.e.**, s. 92; *Kavlak* bu durumu “hukuka uygun bir şekilde kurulmuş ve hukuka uygun amaçlar çerçevesinde faaliyet icra eden bir örgütün bünyesinde işlenmiş olan münferit suçlar dolayısıyla bunları bir suç örgütü olarak kabul etmek mümkün değildir” şeklinde açıklamıştır (Kavlak, **a.g.e.**, s. 386).

⁴² İzzet Özgenç, **Suç Örgütleri**, 12. Baskı Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 19; YCGK 07.02.2019 tarih ve 2019/578 E. 2019/46528 K., “Hücreler genellikle en fazla beş kişiden oluşan ve bir abla veya abiye bağlı birimlerdir. Hücredeki kişi sayısı bazı kurumlarda üç, TSK gibi bazı kurumlarda ise birebirdir. Her hücreden sorumlu bir imam vardır” şeklinde tespit edilmiştir, Özel Arşiv.

⁴³ Yargıtay 16. CD. 24.04.2017 tarih ve 2015/3 E., 2017/3 K., “Suç işleme amacıyla yeni bir örgütün oluşturulması veya var olan yasal bir teşkilatın suç örgütüne dönüştürülmesidir. Amaç suçları işlemek için gerekli olan asgari şartları sağlayarak somut ve fiili bir oluşumun meydana getirilmesi gerekir. Suç işlemek amacıyla örgütün yeniden kurulması ya da yasal çerçevede kurulmuş faal bir örgütlenmenin daha sonra sistemli bir şekilde suç örgütüne dönüştürülmesi de mümkündür”, www.kazanci.com, E.T. 18.10.2020.

Kanaatimizce sosyolojik anlamda ifade edilen örgütler TCK'nın 220. maddesinde ifade edilen örgütle ayrı anlamları içerdiğinden, önceden hukuka uygun şekilde kurulmuş bir örgütün daha sonrasında TCK'nın 220. maddesinde belirtilen şartları sağlaması halinde suç gerçekleşmiş olacaktır. Tüm bu durumların dışında daha en başta kanun tarafından suç sayılan fiilleri işlemek amacıyla kurulan örgütün, farklı kuruluşlar kurarak bu teşkilatlanmalar aracılığı ile suçlar işlemesi halinde, birden fazla örgütten değil tek bir örgütten bahsedilecektir⁴⁴. Ayrıca kamu görevlileri kanun tarafından düzenlenmiş emir komuta zincirine uygun olarak hareket ettiğinde, hiyerarşik yapıdan dolayı örgüt kurmaktan sorumlu tutulmaları doğru değildir. Kamu görevlileri tarafından görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlarda ancak “nüfuzlarını kötüye kullanmak suretiyle” hiyerarşik sistemden faydalanarak suçların işlendiğinin kabul edilmesi gerekir⁴⁵.

Örgüt kurmak fiilinde kanun koyucu ayrıca netice aramamasına karşın örgüt kurma suçu bir grup yazara göre mütemadi suç⁴⁶ iken, bizim de katıldığımız diğer bir grup yazar ise bu

⁴⁴ Sarıtaş'a göre, suç örgütü liderinin A şirketi, B derneğini ve C vakfını kurmuş olması halinde bu kurumlarda çalışıp örgütlenmenin suç işlemek amacıyla oluşumunu bilmeyenleri hariç tutarak üç farklı örgütten değil tek bir örgütten bahsedilebileceğini belirtmiştir (Sarıtaş, a.g.e., s. 334).

⁴⁵ “Türkiye’de Genelkurmay Başkanlığı görevini yapmış ve bu görevden yaş haddinden emekli olarak ayrılmış bir kişinin, görevi başında iken terör örgütünün yöneticisi olarak faaliyet icra ettiğini iddia etmek, bir akıl tutulmasının yansımasıdır. Bu iddia, Cumhuriyet savcılığı görevi ile bağdaşır bir yaklaşım çerçevesinde yapılan bir değerlendirme sonucu varılan bir kanaat ürünü değildir. Aynı değerlendirme, söz konusu iddianın yer aldığı iddianameyi kabul eden hâkimlerin kararı bakımından da geçerlidir. İlgili davanın sanığı olan kişinin, toprak altından çıkarılan bazı askeri mühimmat arasında yer alan havan toplarını, bu nedenle başlatılan soruşturmalar devam ederken televizyonlarda yaptığı açıklamalarda su ve soba borusuna” benzetmekle adil yargılamayı etkilemeye teşebbüsten dolayı suçlayabilir ve yargılayabilirsiniz. Keza bahsi geçen kişiyi, “darbe planı” olduğu ileri sürülen çeşitli askeri belge ve kaydı, bu nedenle başlatılan soruşturmalar devam ederken televizyonlarda yaptığı açıklamalarla “kâğıt parçasına” benzetmekle adil yargılamayı etkilemeye teşebbüsten dolayı suçlayabilir ve yargılayabilirsiniz. Ama terör örgütünün yöneticisi olmaktan dolayı asla. Aksi takdirde, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ve bu devletin kurum ve kuruluşları arasında uyumlu çalışmayı sağlamakla görevli kamu otoritelerinin varlığını inkâr etmiş olursunuz. Bahsi geçen kişinin terör örgütünün yöneticisi olmaktan dolayı tutuklanması yönünden verilen kararlar da hukuken sorunludur. Bahsi geçen kişi, sadece genelkurmay başkanı olarak görev yaptığı sırada, genelkurmay başkanı olarak görev yaptığı sürece terör örgütünün yöneticisi olmakla suçlanmaktadır. Edindiğimiz izlenime göre, bahsi geçen kişinin, genelkurmay başkanlığı görevinden yaş haddinden emeklilik dolayısıyla ayrılması terör örgütü yöneticiliğinden de ayrılma sebebi olarak değerlendirilmiştir” (Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 14).

⁴⁶ Demirbaş, a.g.e., s. 248; Tozman, a.g.e., s. 256; İlknur E. Yıldız, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220)*”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011, s. 74; Fatih Yurtlu, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya Bu Örgüte Üye Olma*”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 74. Bu görüşü sert bir şekilde eleştiren Sarıtaş; yazarların “mütemadi suçlar” ile “ıcrası kısımlara ayrılabilen ani hareketli suçları” birbirine karıştırdığını ifade etmiştir. İcrası kısımlara ayrılabilen ani hareketli suçlarda, hareketin tamamlanması için belirli aşamaları gerektiğinden ve yapılan son icra hareketi ile tamamlanıp sonlanmaktadır. Bu kapsamda “süreç” kavramını eleştirerek, tek bir hareketin kısımlara ayrılarak devam etmesinin her ne kadar süreç kavramı ile açıklanabilir olsa dahi bu durumun mütemadi suç kapsamında değil son icra hareketinin yapılması ile icra hareketi tamamlandığından

suç tipinde sırf hareket suç olup hareketin tamamlanması sonucunda suç da tamamlanmış olacağından⁴⁷ ani hareketli suç⁴⁸ olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte kanaatimizce örgüt kurma ani hareketli bir suç olması gerekçe gösterilerek, kurucu olan kişiye ayrıca örgüt üyeliğinden ceza verilmeyecektir; zira örgüt kurucusu aynı zamanda örgütün üyesidir. Yargıtay tarafından örgüt kurma suçunun hem “ani bir suç⁴⁹” olarak hem de “temadi eden suç⁵⁰” olarak nitelendirildiği kararlar mevcuttur. Ayrıca Yargıtay tarafından verilen kararlarda her ne kadar örgüt kurma suçu, örgüt kurulduktan sonra oluşsa bile, örgütü kuran kişinin ayrıca örgüt üyeliğinden de cezalandırılmaması gerektiği belirtilmiştir⁵¹. Bunun gerekçesi olarak doktrinde örgüt kurucusunun, örgüt üyeliğine göre daha ağır ceza alması nedeniyle örgüt üyeliğinden sorumluluğu olamayacağı savunulmuştur⁵².

icrası kısımlara ayrılabilen ani hareketli suçlar kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Sarıtış, a.g.e., s. 348, dipnot 561).

⁴⁷ Dursun, a.g.e., s. 28; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Savaş Yayınevi, Ankara, 2005, s. 262; Ünlü, a.g.e., s. 38.

⁴⁸ Sarıtış, a.g.e., s. 346; Ömer Ünlü, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220)*”, **Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi**, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 100; İbrahim Sapan, “*Örgüt Kavramı ve Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2021, s. 59; Sarıtış, a.g.e., s. 349; Evik’e göre, “Suçun mütemadiliği örgütün devamına değil her bir failin yaptığı harekete bağlıdır. Örneğin başkaca bir faaliyette bulunmaksızın örgütü kurmak hareketi ani niteliktedir. Buna karşılık örgütü yönetmek mütemadi niteliktedir” (Evik, **Örgütlenme Suçu**, s. 673).

⁴⁹ Yargıtay 16. CD. 24.04.2017 tarih ve 2015/3 E. 2017/3 K.; Yargıtay 16. CD. 18.07.2017 tarih ve 2016/7162 E. 2017/4786 K., “Örgüt kurmak ani bir suçtur, üyelik ve yöneticilik gibi temadi etmez”, Özel Arşiv.

⁵⁰ Yargıtay 16. CD. 07.03.2017 tarih ve 2015/6443 E. 2017/995 K., “Sanıkların işlemiş olduğu suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve üye olma suçunun temadi eden suçlardan olduğu, iddianame tanzimi ile hukuki kesintinin oluşacağı eylemlerin tek bir suç teşkil edeceği, TCK’nın 43. maddesinde düzenlenen zincirleme suç hükümlerinin uygulanma olanağı bulunmadığı gözetilmeden, zincirleme suç oluşturduğu kabul edilerek temel cezada TCK’nın 43/1 maddesi uyarınca artırım yapılması suretiyle fazla ceza tayini kanuna aykırı görülmüş olduğundan hükmün bozulmasına”, Özel Arşiv.

⁵¹ Yargıtay 8. CD. 27.12.2006 tarih ve 2005/2843 E. 2006/9610 K., “Sanıklar ,H. E., C. G., G. A., Ö. Ö. ve İ. G.’nin sanık H. E. liderliğinde, süreklilik gösterecek şekilde, planlı bir ortaklık, işbölümü ve paylaşım anlayışıyla bir araya gelerek, İstanbul ve Ankara’daki çeşitli mahkemeler ile Danıştay ve Yargıtay’daki bir kısım davaları takip edip, buralarda görev yapan hâkimleri etkilemek suretiyle kendilerine başvuran şahıslar lehine kararlar çıkartma vaadiyle haksız çıkar sağlamaktan ibaret eylemlerinin 765 sayılı TCK’nın 313. maddesinde (5237 sayılı TCK’nın 220 md.) yazılı suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu oluşturduğu”, www.kazanci.com, E.T. 18.10.2020.

⁵² Kavlak, a.g.e., s. 385; Tozman, a.g.e., s. 258; *Yenidünya/İçer*’e göre, örgütü kuran kişilerin örgüt yöneticisi olma zorunluluğu bulunmamakla birlikte yöneticinin örgüt kurucusu olma gibi bir zorunluluğu da bulunmamaktadır (Yenidünya/İçer, **Örgüt Kurma**, s. 34); *Sarıtış*’a göre, örgüt kurucusunun daha sonrasında örgüte üye veya yönetici olması halinde cezalandırılmayan sonraki hareketin meydana geldiğini belirtmiştir (Sarıtış, a.g.e., s. 346).

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu neticesiz bir suç olduğu için⁵³ fiilin gerçekleşmesi halinde suç tamamlanmış olacaktır⁵⁴. Örgütün kurulması sonucu suç tamamlanmış olacağından bunun öncesinde gerçekleştirilen hazırlık hareketlerinin cezalandırılmaması gerekir⁵⁵. Suç örgütü, amaçladığı suçların icra hareketlerine başlamamış olsa bile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu tamamlanmış olacaktır⁵⁶.

Tüm bu durumların yanı sıra müşterek fail şeklinde işlenen suçlar ile örgüt kurma suçu arasındaki fark ortaya konulduğunda, iştirak⁵⁷ halinde işlenen suçların “işlenmesi amaçlanan suçlar” yönünden somutlaştırılması gerekirken; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda işlenmesi amaçlanan suçlar yönünden somutluk olabileceği gibi soyut seviyede de kalabilir. Benzer şekilde Yargıtay tarafından verilen kararlarda “amaç suçların somutlaştırılmasının zorunlu görülmesine gerek bulunmaması⁵⁸” şeklinde ifadeler bulunmakta olup, kanaatimizce modern hukuk ilkeleri gereği suç örgütünün hangi amaçla ve hangi suçları işlemek maksadıyla kurulduğunun tespit edilmesi gerekir. Aksi durumda TCK’nın 220. maddesinin 1. fıkrasında maddi unsur olarak öngörülen şartlar oluşmadığından suç örgütü kurma suçu da oluşmayacaktır⁵⁹.

b. Örgüt Yönetmek

TCK’nın 220. maddesinin 1. fıkrasında düzenleme altına alınan bir diğer seçimlik hareketin ise örgütün yönetilmesi olduğu görülmektedir. Örgütü yönetmekten anlaşılması gereken, “örgüt üyeleri arasında olması gereken hiyerarşiyi oluşturmak, işbölümünü yapmak, örgüt üyelerine talimatlar vermek ve örgüt içinde inisiyatif olarak hareket

⁵³ Hafizoğulları/Özen, **a.g.e.**, s. 269.

⁵⁴ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 454.

⁵⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **a.g.e.**, s. 974; *Evik* ise örgütün kurulmasına yönelik hareketleri teşebbüs olarak nitelendirmiştir (Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme**, s. 382). *Kavlak*’a göre, “örgütün kurulmasına yönelik hareketler ancak hazırlık hareketi olarak nitelendirilebilir” (Kavlak, **a.g.e.**, s. 384).

⁵⁶ Özek, **a.g.e.**, s. 197.

⁵⁷ Örgütün kurulması, işlenmesi planlanan suçlar yönünden yalnızca bir araç niteliği göstermektedir. Bu durum suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun iştiraktan ayrı şekilde cezalandırılma nedeninin gerekçesidir. Çünkü iştirak halinde işlenen suçlarda suçun gerçekleşmesi halinde toplum üzerindeki tehlike sona erer ve yeni bir suç işleme tehlikesi yoktur. Fakat örgüt kurma suçunda, amaçlanan suç gerçekleşmiş olsa dahi suç işleme amacı halen devam ettiği için toplum barışının karşılaştığı tehlike devam etmektedir (Soyaslan, **Özel Hükümler**, s. 452-453).

⁵⁸ Yargıtay 10. CD. 14.03.2007 tarih ve 2007/1100 E. 2007/3049 K., “Örgüt yapılanmasında işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün, ancak zorunlu değildir”, www.kazanci.com, 22.09.2020.

⁵⁹ Ersan Şen, **Suç Örgütü**, Yargın Hukuk Yayınları, İstanbul, 2013, s. 59.

etmek⁶⁰”, “hiyerarşik olarak örgütün başında olup, inisiyatif, emir, kumanda ve karar verme gücüne sahip olarak, örgütün amaçlarını gerçekleştirme için örgütü yönlendirmek ve idare etmektir⁶¹”, “örgütün iç yapılanmasına göre örgütü ve örgüt üyelerini işbölümü, koordinasyon şeklindeki davranışlarla sevk ve idare etmeye çalışan kimse⁶²” olarak tanımlanmıştır⁶³.

Örgütü kuran kişi örgütün birleşimini sağlamayı yerine getiren, örgütün kurulması için belirleyici hareketler ve çalışmalar yaptığından örgütü yöneten kişinin konumu “örgütün üyelerine talimatlar veren ve örgütün genel hedeflerini belirleyen⁶⁴”, “örgütün hiyerarşik yapılanmasının üstünde yer alıp, örgütün amaçlarının gerçekleşmesine yönelik karar verme

⁶⁰ Yenedünya/İçer, **Örgüt Kurma**, s. 35, Ersan, **a.g.e.**, s. 384; Benzer şekilde *Tezcan/Erdem/Önok*'a göre; “örgütün hiyerarşik yapılanmasının üstünde yer alıp, örgütün amaçlarının gerçekleşmesine yönelik karar verme ve inisiyatif alma gücüne sahip olma” şeklinde açıklamıştır (*Tezcan/Erdem/Önok*, **a.g.e.**, s. 974). *Soyaslan*'da benzer şekilde örgütü yönetiminden anlatılmak isteneni; örgüt üyelerine emir ve talimatlar vererek onları yönlendirmek, örgütün işleme amaçladığı suçlar konusunda son kararı vermek, örgütün hiyerarşik ve disiplin yapısını düzenleyip korumak, örgüt üyelerinin birbirleri arasındaki irtibatı sağlamak şeklindeki fiiller olarak açıklamıştır (*Soyaslan*, **Özel Hükümler**, s. 561). *Tozman*'a göre örgüt yönetmek, “örgütün amaçları doğrultusunda örgütü idare etmeyi, emir ve direktif vermeyi, örgüt içinde inisiyatif, karar verme gücüne sahip olmayı” ifade etmektedir (*Tozman*, **a.g.e.**, s. 266). Ayrıca *Tozman*, örgüt yöneticilerinin aynı zamanda örgüt üyesi olduğunu ifade etmiştir (*Tozman*, **a.g.e.**, s. 267). *Zeybek*'e göre; “örgütün hiyerarşik yapısı içinde örgütün amacına uygun biçimde işleyişini sağlayan örgüt üyelerine görev veren ve genel stratejiyi belirleyen kimseler” örgütü yöneten kişilerdir (Muhammet Zeybek, “*Örgütlü Suçluluk ve Suç İşlemek Amacıyla Kurma Suçu (TCK m. 220)*”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2011, s. 90).

⁶¹ Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme**, s. 252; *Kavlak*'a göre, “örgütün başında olup, amaçların gerçekleştirilmesi için emir, direktif vermeyi, örgütü kumanda etmeyi, örgüt içinde inisiyatif, karar verme gücüne sahip olmayı” ifade eder (*Kavlak*, **a.g.e.**, s. 388). *Çakın*'a göre; “örgütü yönetmek, örgüt içinde ki hiyerarşik yapılanmada üst sıralarda bulunup, karar almak, uygulamak, organizasyon ve koordinasyonu sağlamak, gerektiği zamanlarda örgüt adına inisiyatif almak, emir vermek, yönlendirmek ve idare etmek” anlamına geldiğini belirtmiştir (Özgür Çakın, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015, s. 66).

⁶² Ersan, **a.g.e.**, s. 383; *Parlar/Hatipoğlu*'na göre; “örgüt faaliyet planlarının, iş bölümünü yapmak ve koordinasyonunu sağlamak gibi örgütü yönlendirici davranışlarda bulunmaktır” (Ali Parlar/Muzaffer Hatipoğlu, **Türk Ceza Kanunu Yorumu**, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2010., s. 3491). *Yıldız*'a göre; “suç işlemek için kurulan örgütün yöneticisi, amaç suçları gerçekleştirmek için belli organizasyon etrafında üç veya daha fazla kişiyi bir araya getiren, organize ederek örgüt disiplini içerisinde hiyerarşiyi sağlayan kişidir” (Yıldız, **a.g.e.**, s. 75).

⁶³ *Sarıtaş* ise; tüm bu tanımlamaların dışında örgüt yöneticisinden bahsedilebilmesi için fikri yaratma, planlama, örgütlenme, teşvik, haberleşme ve kontrol fonksiyonlarının tamamını bünyesinde barındırması gerektiğini, eğer ki bu altı unsurdan herhangi birine sahip değilse örgüt yöneticiliğinden bahsedilemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca “zamansal olarak süreklileşmiş bir biçimde bu fonksiyonların tamamına tek başına, birlikte eş güdümlü yahut kademelenmiş eşgüdümlü olarak sahip olan örgüt mensupları yönetici diğerleri ise üye sayılacaktır” (*Sarıtaş*, **a.g.e.**, s. 357-360).

⁶⁴ Osman Yaşar/Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artuç, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 5. Cilt, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 6637.

ve inisiyatif alma gücüne sahip olan⁶⁵” şeklinde açıklanmıştır. Yargıtay tarafından ise bu konuda çeşitli tanımlamalar yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda “örgütü sevk ve idare eden fail yönetici, örgütün amaçları doğrultusunda hiyerarşik yapısına dahil olan fail ise doğrudan örgüt üyesi olarak kabul edilir⁶⁶” şeklinde açıklama yapılmışken, yine aynı Ceza Dairesi tarafından “failin örgütün farklı bölümlerinde yönetici konumunda görev yapması⁶⁷” hali yeterli görülmüştür. Ayrıca “örgütün üst yöneticileri tarafından aldığı talimatları alt kuruluşunda bulunan örgüt üyelerine aktaran ve kendisine bağlı örgüt üyelerini azmettirme yoluyla suç işlenmesine sebebiyet verenleri⁶⁸”, “örgüt yöneticisi üst pozisyonda kolektif faaliyeti kısmen veya tamamen düzenleyen, koordine edenler⁶⁹”, “hiyerarşik yapılanmada üst pozisyonda yer alıp örgütsel faaliyetin tamamını veya büyük bir kısmını koordine ederek yöneten ve örgüt adına önemli kararları alan⁷⁰” kişiler de Yargıtay tarafından örgüt yöneticisi olarak tanımlanmıştır.

Bizim de tanım olarak görüşüne katıldığımız Yargıtay 16. Ceza Dairesine göre örgütün yöneticileri, “kurulan örgütün amaçlarının gerçekleşmesi için disiplini sağlayan, örgüt içi işbölümü yapan ve emir komuta zinciri üzerinden işleri yürüten kişi veya kişiler” şeklinde tanımlanmıştır⁷¹. Görüleceği üzere suç örgütünü yöneten kişilerin aynı zamanda örgütü kuran kişi olma zorunluluğu yoktur⁷². Kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesi ile

⁶⁵ Tezcan/Erdem/Önok, **a.g.e.**, s. 975; Yıldız tarafından örgütün yöneticisi, “amaç suçların gerçekleştirilebilmesi için bir organizasyon etrafında en az üç veya daha fazla kişiyi bir araya getirip örgüt üyeleri arasında hiyerarşik düzeni sağlayan kişi” şeklinde tanımlanmıştır (Yıldız, **a.g.e.**, s. 75).

⁶⁶ Yargıtay 9. CD. 11.03.2014 tarih ve 2011/10473 E. 2014/2696 K., www.kazancı.com, E.T. 18.10.2020.

⁶⁷ Yargıtay 9. CD. 13.3.2006 tarih ve 470/1484, “Sanığın örgüt içinde uzun süre tabur komutanlığı, bölge sorumluluğu gibi görevlerde bulunduktan sonra 2003 yılı ekim ayına kadar takım, bölük ve tabur komutanlıklarının görev aldığı özel kuvvetler komutanlığı yaptığının anlaşılması ve kabulün de bu yönde olması karşısında 5237 sayılı kanununun 314. maddesinin 1. fıkrasında belirlenen yöneten konumunda olduğu ve bu fıkra göre cezalandırılması gerektiği gözetilmeden, kabule de uymayan bir uygulama ile yazılı şekilde hüküm tesisi”, www.kazancı.com, E.T. 18.10.2021.

⁶⁸ Yargıtay 6. CD. 07.01.2013 tarih ve 2012/11870 E. 2013/3 K., www.kazancı.com, E.T. 18.10.2020.

⁶⁹ Yargıtay 15. CD. 01.10.2019 tarih ve 2017/12216 E. 2019/9240 K., www.kazancı.com, E.T. 18.10.2020.

⁷⁰ Yargıtay 18. CD. 15.01.2020 tarih ve 2019/8685 E. 2020/1097 K., www.kazancı.com, E.T. 18.10.2020.

⁷¹ Yargıtay 16. CD. 18.07.2017 tarih ve 2016/7162 E. 2017/4786 K., “Fail, hiyerarşik olarak örgüt üzerinde bulunuyor, geniş bir alanda iş bölümü yapıyor, örgüt üyeleri üzerinde sevk ve idarede bulunabiliyor, örgütsel faaliyetlerin organizasyonunda, icrasında, hareket geçiren, engelleyen veya durduran olarak rol üstlenebiliyor, bu faaliyetleri denetleyebiliyor ise yönetici olarak kabul edilebilecektir. Örgüt yönetmek; örgütün amaçları doğrultusunda örgütü idare etmeyi, emir ve direktif vermeyi, örgüt içinde inisiyatif ve karar verme gücüne sahip olmayı gerektirir. Örgütün varlığının, etkinliğinin ve gelişiminin sağlanması, hedeflerinin belirlenmesi, program ve stratejilerinin saptanmasını ifade eder”, www.kazancı.com, E.T. 17.10.2020.

⁷² Tezcan/Erdem/Önok, **a.g.e.**, s. 975.

örgütün kurulmasını yeterli gören kanun koyucu, ayrıca örgüt kurucusunun örgütü yönetme şartını getirmemiştir. Bu sebeple, örgütü kuran kişi aynı zamanda örgütü yönetiyorsa tek bir suç oluşur. Diğer bir ifadeyle fail, hem kanunun suç olarak saydığı fiilleri gerçekleştirmek amacıyla kurulan örgütün kurucusu hem de örgütü yöneten pozisyonunda bulunuyorsa; fail tek ceza hükümleri uygulanarak TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrası kapsamında cezalandırılır. Örgütün faaliyeti kapsamında ayrıca suç işlenmesi durumunda ise örgütü kurup yöneten kişilere hem TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasından hem de amaçlanan suçtan gerçek içtima hükümlerince ceza verilecektir. Ayrıca örgütü kuran kişi ile örgütü hem kuran hem de yöneten kişinin cezaları aynı olmayacak, hâkim TCK'nın 61. maddesi kapsamında somut duruma bakacak ve suçun işleniş şekline göre karar verecektir⁷³.

Bazı durumlarda suç işlemek amacıyla örgütü kuran kişiler doğal olarak belirli zaman süresince örgütün yönetimini gerçekleştireceklerinden iki seçimlik hareket aynı anda oluşacaktır. Bunun yanı sıra bir kişi örgütün kuruluş zamanında yer almamasına rağmen sonradan örgütün yönetimine geçebileceğinden; kanun koyucu tarafından örgüt kurma ile yönetme fiilleri benzer seviyede tehlikeli görülerek, iki fiil tek bir suç içerisinde olacak şekilde düzenlenme yapılmıştır⁷⁴.

Örgütü yönetmek örgütün amaçlanan faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için gerekli planlamaları yaptığından ve üyeler arasındaki koordinasyonu sağlayarak fiili olarak⁷⁵ yönlendirmede bulunduğundan kesintisiz mütemadi bir suçtur⁷⁶. Bu yüzden, örgüt yöneticileri kurulmuş olan örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi amacıyla örgütün içerisinde disiplini, hiyerarşiyi ve iş bölümünü gerçekleştiren kişilerdir⁷⁷. Örgütün

Örgüt kuran kişi aynı zamanda örgüt yöneticisi olabileceği durumu Yargıtay tarafından verilen Öcalan kararında sanığın örgüt kurucusu olmakla birlikte lider konumunda olduğunun tespiti ile görülmüştür (Yargıtay 9. CD. 22.11.1999 tarih ve 1999/1296 E. 199/3623 K., www.kazanci.com, E.T. 18.10.2020).

⁷³ Özkan, **a.g.e.**, s. 70.

⁷⁴ Yurtlu, **a.g.e.**, s. 53.

⁷⁵ Tozman'a göre, "yönetici olmak sadece bu mevkiye gelmiş olmakla değil bizzat fiili olarak yöneticilik yapmakla mümkündür" (Tozman, **a.g.e.**, s. 272).

⁷⁶ Tozman, **a.g.e.**, s. 273; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s. 22; Yenidünya/İçer, **Örgüt Kurma**, s. 36.

⁷⁷ Tezcan/Erdem/Önok'a göre; "yöneticilerden ya da tümü üyelere oluşan bir örgüt içinde altlık üstlük ilişkisinden söz edilemeyeceği için hiyerarşik yapının gereği olarak örgütün herhalde en az bir yöneticisinin olması zorunludur" (Tezcan/Erdem/Önok, **a.g.e.**, s. 975). Yargıtay 16. CD. 25.04.2019 tarih ve 2018/5077 E. 2019/2936 K. "Örgütün bütünlüğü üzerinde tek hâkim ve önder Fethullah Gülen olup, örgüt içerisinde kâinat imamı olarak görülmektedir. Diğer yöneticiler onun verdiği yetkiyle onun adına görev yaparlar. Örgüt yukarıdan aşağıya doğru tekçi (monist) yapıda örgütlenmiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi kâinat imamı, kutsal insan, Mesih, mehdi, hoca efendi gibi sıfatlarla anılmaktadır. Bu açıklamalar ışığında somut olay

yöneticisini tespit edebilmek için hiyerarşik yapı, örgüt şeması ve kişilerin aldıkları görevler açısından değerlendirme yapılmalıdır⁷⁸. Çünkü bir örgütte birden fazla lider varken başka bir kişi yönetici olabilmektedir⁷⁹. Örgüt liderinin yönetici olarak kabul edilebilmesi için, hiyerarşik yapıda verdiği talimatların sorgulanmadan yapılması gerekmektedir⁸⁰.

Yönetimden bahsetmek için, örgüt kuruluşunun tamamlanmış olması gerekir⁸¹. Suç örgütünün kurulmuş olmasının savcılık tarafından kabul edilebilmesi için somut deliller ile ortaya konacak makul bir şüphenin varlığı gerekmektedir⁸². Kanaatimizce örgütün kurulması, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından araç niteliği taşıdığından henüz kurulmamış örgütün yöneticiliğinden bahsetme imkânı olamaz. Yargıtay'a göre ise örgüt yöneticilerinin örgüt üyeleri üzerinde hâkimiyet kurmalıdır⁸³. Burada akla gelen sorudur: Örgütün üye sayısı çok fazla ise sadece en üst seviyede olan örgüt yöneticisi mi

değerlendirildiğinde; 2014-2015 yıllarında Yalova il imamı olan sanığın, örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki konum ve görevleri, sorumluluk sahalarında sevk ve idare ettiği örgütsel faaliyetlerin süre, önem ve yoğunluğu da gözetildiğinde örgüt yöneticisi olarak kabulünde bir isabetsizlik bulunmamakta”, Özel Arşiv.

⁷⁸ Vahit Baltacı, **Yeni TCK ve CMK'da Terör Suçları ve Yargılaması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 183. *Tozman*'a göre, “örgüt yöneticileri suç örgütü içinde önemli derecede role sahip olan ya da açıkça görülebilir tarzda örgüt üzerinde etkisi olan kimselerdir” (*Tozman, a.g.e.*, s. 267).

⁷⁹ *Özkan*, “örgüt yöneticiliği” ve işlenmesi planlanan veya işlenmiş olan suçları “organize eden kişiyi” birbirinden ayırmıştır. Buna göre, belirli bir suçun işlenmesini organize eden kişilerin, hatta suçun planlanmasından sonra süreci yöneten kişilerin yalnızca bu yönüne bakarak örgüt yöneticisi olarak tanımlanamayacağını belirtmiştir (*Özkan, a.g.e.*, s. 80); *Kavlak*, örgüt tarafından bazı suçların işlenebilmesi için yönetici tarafından görev paylaşımının yapılmasının gerekli olduğunu ve koordineli çalışılması gerektiğini belirtmiştir (*Kavlak, a.g.e.*, s. 386).

⁸⁰ Çetin Akkaya, **Terör Suçları ve Cezalarının İnfazı**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 217.

⁸¹ *Yenidünya/İçer*'e göre, suç örgütünün yönetilebilmesi için kurulmuş bir örgüt olmalıdır; yoksa kurulmamış bir örgütün yöneticiliği düşünülemez (*Yenidünya/İçer, Örgüt Kurma Suçu*, s. 806; *Yenidünya/İçer, Örgüt Kurma*, s. 36; *Dursun, a.g.e.*, s. 195); Farklı yönde düşünen *Tozman*'a göre, örgüt yöneticiliğinin sadece örgüt kurulduktan sonra değil örgüt kurulma aşamasında da olabileceğini belirtmiştir (*Tozman, a.g.e.*, s. 271). Kanaatimizce *Tozman* bu konuda örgütün kurulma anını yanlış değerlendirmektedir. Örgüt yöneticiliği ancak örgüt kurulduktan sonra gerçekleşebilir diğer halde kişilerin belirsiz sayıda suçları işlemek için birleşme esnasında yöneticinin belli olacağını kabul etmek hazırlık hareketlerinin cezalandırılmasına sebebiyet verecektir.

⁸² Feridun Yenisey, “*Örgüt Suçu, Muhakemesi ve Gizli Tanık*”, **Köksal Bayraktar'a Armağan-Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, İstanbul, 2010/1, s. 403.

⁸³ Yargıtay 6. CD. 19.04.2017 tarih ve 2017/903 E. 2017/928 K., “Suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak suçundan hakkında hükümlülük kararı verilen sanıkların devamlılık içeren kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacı ile bir araya gelip aralarında sıkı veya gevşek hiyerarşik bir bağın bulunduğu, hiyerarşik yapılanmayı gösteren emir komuta zinciri ile altlık üstlük ilişkisinin varlığına ve adı geçen sanıkların faaliyetleri ile örgütün doğmasına veya üst pozisyonda kolektif faaliyeti kısmen veya tamamen düzenleyip koordine ettiklerine dair kesin, inandırıcı kanıtlar karar yerinde açıklanıp tartışılmadan, genel, soyut ve geçişli ifadelerle yer verilmek suretiyle sanıklar hakkında 220/2-3 maddeleri uyarınca yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmektedir” şeklinde tanımlanmıştır, www.kazancı.com, E.T. 17.10.2020.

sorumludur, yoksa her birimden sorumlu olan yöneticiyi de bu kapsamda düşünmek mi gerekir. Farklı şehirlerde kurulmuş bir örgüt sisteminde sadece merkez teşkilatı mı cezalandırılacak, yoksa her ilden sorumlu olan yönetici de cezalandırılacak mı? Eğer ki örgütün tek bir yöneticisi olduğunu kabul edersek, kalan bir grup üye belli grupları yönetse dahi örgüt üyesi olarak değerlendirilecektir. Üye sayısı fazla olan büyük örgütlerde ise bölgelere göre ayrı ayrı sorumlular olabileceğinden bu kişilerin her biri yönetici konumundadır ve örgütü yönetme suçundan ceza sorumlulukları olacaktır⁸⁴. Bu kapsamda örgüt içerisindeki sevk ve idare yetkisi bulunan kişilerin “örgüt yöneticisi” kapsamında cezalandırılması gerekmektedir; diğer türlü sadece merkez yöneticilerin cezalandırılacağı anlamı ortaya çıkacaktır⁸⁵.

Suç işlemek amacıyla kurulan geniş kapsamlı örgütlerde il veya bölge sorumluları olarak örgütün ayrı ayrı yöneticilerinin olabilmesi mümkün iken; Yargıtay tarafından verilen bir kararda⁸⁶, tam tersi bir yorumla faillerin eylemi örgüte yardım kapsamında değerlendirilmiştir. Her ne kadar gerekçeli kararda suç işlemek amacıyla kendisine verilen görevi yerine getirmeyen kişinin kolaylıkla ikame edilmesi nedeniyle örgüt yöneticilerin sorumluluğu iştirak ilişkisinden farklı şekilde yorumlanmış olsa bile; konuyu suç teorisinin genel prensiplerinden ayrı değerlendirmemek gerekir. Çünkü örgüt yöneticileri suçun icra hareketlerini gerçekleştirenler üzerinde hâkimiyet kuruyor ise “dolaylı fail” olarak sorumlu olacak; sadece planlamayı yapıp, icrai hareketleri gerçekleştirecek kişilere gerekli talimatı verip, fiilin icrasının kontrolünü tamamıyla bırakıyorlarsa bu sefer de “azmettiren” olarak

⁸⁴ Çakın, a.g.e., s. 66. Karşıt görüşte olan Erman tarafından yönetme eylemini gerçekleştiren kişinin örgüt içerisinde bulunan herkese talimat vererek emirlerinin yerine getireceği bir konuma sahip bulunması gerekliliğini 1918 sayılı Kaçakçılık Kanunu çerçevesinde değerlendirerek bu kanunda “örgütü yönetenler” deyimini kullanıldığını ve bunun örgütte bulunan herkese emir verecek bir konumunun bulunması gerektiğini ortaya koymuştur. Örgüt içerisinde sadece belirli bir kısma talimat verebilenler ise “şef” olarak nitelendirilerek yönetici konumunda değerlendirmemiştir (Erman, a.g.e., s. 86). Dursun ise bu görüşü eleştirerek günümüz koşullarında bu durumun gerçekleşme imkânının bulunmadığı, nüfusun artışı sebebiyle hakimiyet güçleşeceği için doğal olarak bölgesel sorumluların bulunması zorunluluğunu ortaya koymuştur (Dursun, a.g.e., s. 193).

⁸⁵ Kemalettin Erel, “Yargıtay Kararları Işığında Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, **Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku: Köksal Bayraktara Armağan**, Der: Eric Hilgendorf/Yener Ünver, C. III, Yeditepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010, s. 390.

⁸⁶ YCGK 12.07.2005 tarih ve 2005/9-6 E. 2005/95 K. sayılı kararında oluşturulan grubun yönetim şekli başlığında Edirne İl Sorumlusu, Trakya Üniversitesi Öğrenci Kesimi Sorumlusu, Öğretmen Kesimi Sorumlusu, Esnaf Kesimi Sorumlusu, Cami Görevlileri Sorumluları’ndan bahsetmekte ve bu eylemleri örgüte yardım ve yataklık olarak nitelemektedir (www.kazanci.com, E.T. 17.10.2020). Kanaatimizce YCGK bu kararında tamamıyla hatalıdır. Büyük bir örgüt yapısında hücre içerisinde olan diğer yöneticilerin fiilleri örgüte yardım olarak değerlendirilemez.

sorumlu olacaktır. Gerekli talimatları verdikten sonra icrai kısımda her ne kadar olay yerinde olmayacak bile olsa suçun işleyişini sevk ve idare ediyorsa “müşterek fail” olarak sorumlu olacaktır.

Suç örgütü tarafından işlemeyi amaçlanan suçları planlayıp organize eden kişi yalnızca bu eylemi sebebiyle örgüt yöneticisi olarak değerlendirilemez⁸⁷. Kanunda yapılan tanıma uygun bir örgütün varlığı durumunda örgüt yöneticiliğinden bahsedilebilir⁸⁸. Şayet örgüt, kanun tarafından belirlenen koşullara uygun olarak kurulmamış ise belirli suçları işlemek amacıyla bir araya gelen kişiler arasındaki organizasyonu sağlayan kişi örgüt yöneticisi olarak değil iştirak hükümleri kapsamında değerlendirmeye alınmalıdır⁸⁹.

Kanun koyucu örgüt yöneticiliği ile örgüt üyeliğini birbirinden ayırmış ve örgüt yöneticisinin konumu ve amaç suçları işleme yönünde ki kararlık rolüne etkisi sebebiyle daha ağır ceza belirlemiştir⁹⁰. Bu sebeple, örgüt yöneticisinin sorumluluklarının örgüt üyelerine göre daha fazla olması, hatta nitelik olarak da mahkeme tarafından kesin olarak tespit edilebilir olması aranmalıdır. Hâkim değerlendirmesini yaparken titizlikle hareket etmeli ve kesin deliller ile ortaya konulamayan unsurlar bulunmadığında ise “şüpheden sanık yararlanır” ilkesi gereği örgüt üyeliğinden sorumlu tutması gerekmektedir⁹¹.

Bununla birlikte örgüte üye olarak giren bir kişinin daha sonrasında yönetici olması halinde her iki suçtan değil sadece örgüt yöneticiliğinden ceza verilecektir⁹². Fakat kişinin örgüt üyesi halinde iken yakalanmış hatta hakkında iddianame düzenlenmiş ise bu durumda

⁸⁷ Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme**, s. 252.

⁸⁸ Ertan Demirci, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220)*”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019, s. 82.

⁸⁹ Parlar/Hatipoğlu, **a.g.e.**, s. 3248.

⁹⁰ Tozman, **a.g.e.**, s. 268.

⁹¹ Kavlak, **a.g.e.**, s. 388; Yargıtay 16. CD. 08.06.2017 tarih ve 2015/2564 E. 2017/4606 K., “Örgüt üyelerine talimat verme, inisiyatif kullanma gibi herhangi bir yöneticilik faaliyeti tespit edilemeyen sanıkların, Erzincan ili ve çevre illerde canlı hayvan almak isteyenleri tespit ederek sanık ile irtibata geçirdikleri ya da onun bilgisi dâhilinde mağdurlarla görüşerek kendilerini mal sahibi, hayvan bakıcısı, aracı gibi göstermekten ibaret eylemlerinin TCK’nın 220/2. maddesinde düzenlenen suç örgütüne üye olma suçunu oluşturduğu gözetilmeden yasal ve yeterli olmayan gerekçeyle suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir”, www.kazanci.com, E.T. 17.10.2020.

⁹² Erman, **a.g.e.**, s. 86.

temadi kesilecektir⁹³. Daha sonrasında bu kişi örgüt yöneticisi olarak görev alması halinde hem örgüt yöneticiliğinden hem de örgüt üyeliğinden sorumlu olacaktır⁹⁴.

Bir grup yazara göre suç örgütlerinde genelde yönetici bulunmakla birlikte, örgütün varlığının kabulü için bu zorunlu unsur değildir⁹⁵. Bu nedenle örgütün yöneticisi bulunmasa bile örgüte ceza verilecektir⁹⁶. Bizim de katıldığımız diğer bir grup yazara göre, örgütün yöneticisinin bulunmaması halinde “hiyerarşi” koşulu gerçekleşmeyeceğinden, örgütün varlığından söz edilemez⁹⁷. Ayrıca örgüt yöneticisi olarak görevlendirilen bir kişinin henüz göreve başlamadan örgütün dağılması halinde, eğer ki ara dönemde destek vermiş ise, bu durumda örgüt üyeliğinden sorumlu olacaklardır⁹⁸. Bununla birlikte örgütün yöneticiliği “örgüt yöneticiliği vasfını kaybetmesi”, “örgütsel bağın kaybı⁹⁹”, “suç örgütünün varlığını yitirmesi¹⁰⁰” halinde sona erecektir.

SONUÇ

Tüm dünyada meydana gelen örgütlü suçlara karşı, etkin bir şekilde mücadele vermenin ancak örgüt faaliyetine, finansmanına ve diğer destekleyici eylemlere karşı sert tedbirler alınarak mümkün olabileceği görüşü ortaya konulmuştur. Suç örgütlerinin gerçekleştirmiş

⁹³ Yargıtay 16 CD. 22.01.2018 tarih ve 2017/3302 E. ve 2018/69 K. sayılı kararında, terör örgütüne üye olmak yönünden yakalanma ile temadının kesileceğini bu nedenle gerekçeli kararda suç tarihinin buna göre yazılmaması düzeltilmesi mümkün yazım hatası kabul edilmiştir (www.kazanci.com, E.T. 27.12.2020).

⁹⁴ Tozman, **a.g.e.**, s. 268.

⁹⁵ Canak, **a.g.e.**, s. 87.

⁹⁶ Erem, **a.g.e.**, s. 625. *Dursun*; suç örgütünün kurulması için elverişlilik koşulu olarak üç kişinin bulunmasını yeterli görmüş ve yöneticisi olmayan bir örgütün de var olabilme imkânını belirterek örgüt yöneticisini zorunlu koşul olarak görmemiştir (Dursun, **a.g.e.**, s. 195). *Erem*'e göre; kurulan suç örgütlerinin çoğunlukla yöneticisi olmaktadır, dolayısıyla suç örgütünün varlığından söz edebilmek için yönetici bulunma zorunluluğunu aramaz (Erem, **a.g.e.**, s. 625).

⁹⁷ *Sarıtaş*'a göre; her örgütte yönetenler ve yöneticiler ayrımı bulunduğunu hatta örgütün olmazsa olmaz unsuru olduğunu belirtmiştir (Sarıtaş, **a.g.e.**, s. 349). Örgütün oluşabilmesi için sadece kurucu unsurlarının bulunması gerektiği düşünüldüğünde, *Tozman*'a göre örgütün kanun kapsamında kurulmasının bu anda (yani örgütün kurulduğu tarihte) değil; örgüt yöneticisinin belirlendiği zamanda oluşacağı gibi hatalı bir düşüncenin önüne geçmek ve suç örgütünden bahsedebilmek için örgütün oluşturulma aşamasında bir yöneticisinin bulunması gerekmektedir (Tozman, **a.g.e.**, s. 271).

⁹⁸ Tozman, **a.g.e.**, s. 273; Dursun, **a.g.e.**, s. 197.

⁹⁹ Bu durumda örgüt yöneticisi ayrılma iradesini açıklamakla birlikte hiyerarşik yapıdan kendisini ayırması gerekmektedir (Ünlü, **a.g.e.**, s. 36). Burada tartışmalı olan konu, örgüt yöneticisinin teslim olması veya yakalanması halinde durumun ne olacağıdır. Bu durumlarda dahi fiili bağın kesilmeyerek cezaevinde dahi örgütün yöneticiliğine devam edilebilecektir (Vesile Sonay Evik, “*Cürüm için Örgütlenme*”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004., s. 364). *Sarıtaş*'a göre; yakalanma ve tutuklama ile “hükümden” farklı olarak temadının sona erdirmeyeceğini belirtmiştir (Sarıtaş, **a.g.e.**, s. 364). *Evik*'e göre; iddianamenin düzenlenmesi ile örgütün yöneticilik vasfı sona erecektir (Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme**, s. 389).

¹⁰⁰ Örgüt, bulunması gereken unsurları kaybetmesi halinde fiili olarak sona erecektir (Zeybek, **a.g.e.**, s. 79; Evik, **Örgütlenme Suçu**, s. 674; Ünlü, **a.g.e.**, s. 86).

olduğu fiiller, şüphesiz ceza yargılaması sisteminin alanlarından biridir. Bir yandan suç örgütleriyle mücadele ederken diğer yandan insan haklarını güvence altına almak için hassas bir denge gözetilmelidir.

Uluslararası ve karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeler, kriz zamanlarında devletlerin, insanların güvenliğini sağlamak amacıyla insan haklarına sınırlama getirmek zorunda kaldığını bize göstermiştir. Ayrıca, hukuku yorumlama şekilleri daha kısıtlayıcı hale gelip demokratik toplumun bir parçası olarak genel kabul görmüş değerlerden uzaklaşma eğilimi göstermişlerdir. Batı dünyasında daha fazla güvenliğe ve daha az özgürlüğe doğru giden genel bir hareket olduğundan söz edebiliriz. Ancak dengenin oluşabilmesi için insan haklarını ve temel özgürlükleri sağlamaya yönelik nadiren de olsa çaba gösterilmektedir.

Bu bağlamda örgüt terimi geçmişten bugüne kadar incelendiğinde kriminolojik bir olgu olarak görülmesine rağmen TCK'nın 220. maddesi ile düzenleme altına alınan "suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu" nun normatif bir olgu olduğu görülmektedir. Özetle örgütlü suç, önceden kararlaştırılmamış suçları işlemek üzere kendisi veya başkası için ticari kazanç veya belirli menfaatler elde etmek amacıyla hiyerarşik yapı içerisinde belirsiz süreli olarak yasadışı faaliyetleri gerçekleştirebilmek için sistematik şekilde hukuka aykırı yollara başvuran, belirsiz süreli olarak birleşen grup olarak tanımlamaktayız.

TCK'nın 220. maddesi belirsiz sayıda suçu işlemeye yönelik kötü niyetin varlığını yeterli görerek, belirli bir amaç için birleşenleri ya da belirli şekilde zarar vermeyi planlayanları henüz suç faaliyeti içerisinde bulunmadıkları halde cezalandırmaktadır. Bu haliyle klasik ceza hukukunun "zararı" temel alan yapısına uymamaktadır. Ne var ki birleşme fiiliyle niyet açığa vurulmuştur ve bu açığa vuruş, kamu düzenini bozacak şekilde olmaktadır. Bu yüzden, suç işlemek amacıyla örgütlenmenin cezalandırılması gereklidir; sorun, bu cezalandırmanın koşullarının iyi belirlenebilmesi noktasındadır.

Sosyolojik anlamda ifade edilen örgütler TCK'nın 220. maddesinde ifade edilen örgütle ayrı anlamları içerdiğinden, önceden hukuka uygun şekilde kurulmuş bir örgütün daha sonrasında TCK'nın 220. maddesinde belirtilen şartları sağlaması halinde suç gerçekleşmiş olacaktır. Modern hukuk ilkeleri gereği suç örgütünün hangi amaçla ve hangi suçları işlemek amacıyla kurulduğunun tespit edilmesi gerekir. Aksi durumda TCK'nın 220.

maddesinin 1. fıkrasında maddi unsur olarak öngörülen şartlar oluşmadığından suç örgütü kurma suçu da oluşmayacaktır.

5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasında, “örgüt kuranlar veya yönetenler” kavramına yer verildiğinden; bu suç tipinin doğası gereği faillerinin birden fazla olması gerektiği açık olmakla birlikte, kullanılan “kuranlar veya yönetenler” ifadesi akıllara bu suçun mutlaka birden fazla kurucusu veya yöneticisi olması gerektiğini getirebilir. Bu olası karışıklığı önlemek için “kuran veya yöneten” ifadesinin kullanılması daha doğru olacaktır. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda somut konu ortada yoktur. Burada elverişlilik koşulu, soyut tehlikeye göre seviyesi yükseltilmiş bir eşiktir. Bunun dışında gerçek anlamda somutlaşmış bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca TCK'nın 220. maddesinin 1. fıkrasında “amaç suçları işlemeye elverişli olma” koşulu arandığından bu suç tipi potansiyel tehlike suçudur. Örgütün kurulması döneminde görev alan tüm kişiler görev ve verdikleri desteklerin yoğunluğu, seviyesine göre “örgüt kurucusu” olarak değerlendirilecektir. Örgütün kurulması esnasında kuruculara yardım edip, gerçekleştirmiş oldukları fiillerinin seviyesi nedeniyle örgüt kurucusu olarak değerlendirilmeyecek diğer kişilerse örgüt kurmaya yardımdan sorumlu olacaklardır.

Örgütü yöneten kişi örgütün amaçlanan faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için gerekli planlamaları yaptığından ve üyeler arasındaki koordinasyonu sağlayarak fiili olarak yönlendirmede bulunduğu kesintisiz mütemadi bir suçtur. Bu yüzden, örgüt yöneticileri kurulmuş olan örgütün amaçlarının gerçekleşebilmesi amacıyla örgütün içerisinde disiplini, hiyerarşiyi ve iş bölümünü gerçekleştiren kişilerdir.

KAYNAKÇA

- AKKAYA Çetin, Terör Suçları ve Cezalarının İnfazı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.
- ARSLAN Çetin/KAYANÇİÇEK Murat, Suçta Tekerrür, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009.
- ARTUK Mehmet Emin/GÖKCEN Ahmet/YENİDÜNYA A. Caner, Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. 1, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- BALTACI Vahit, Yeni TCK ve CMK'da Terör Suçları ve Yargılaması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.
- BEKAR Elif, Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- CANAK Erkan, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.
- ÇAKIN Özgür, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015.
- DEMİRCİ Ertan, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220)*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019.
- DEMİRBAŞ Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018.
- DURSUN İsmail, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009.
- EREL Kemalettin, “*Yargıtay Kararları Işığında Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Alman- Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku: Köksal Bayraktara Armağan, Der: Eric Hılgenndorf/Yener Ünver, C. III, Yeditepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010.
- EREM Faruk, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C. 1, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1985.
- ERSAN Aykut, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Prof. Dr. Füsün Sokullu Akıncı'ya Armağan-İÜHFM, C. LXXI, S. 1, İstanbul, 2013.
- ERMAN Sahir, Ticari Ceza Hukuku: Kaçakçılık Suçları, C. IV, İsmail Akgün Vakfı Matbaası, İstanbul, 1981.

EVİK Vesile Sonay, “*Cürüm için Örgütlenme*”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004.

EVİK Vesile Sonay, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu*”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan-MÜHFHAD, C. 19, S. 2, İstanbul, 2013. (Örgütlenme Suçu)

EVİK Vesile Sonay, “*Silahlı Örgütlenme Suçu*”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 33, İstanbul, 2006. (Silahlı Örgütlenme)

EVİK Vesile Sonay, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, Beta Yayınları, İstanbul, 2004. (Çıkar Amaçlı Örgütlenme)

HAFIZOĞULLARI Zeki/ÖZEN Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar, 1. Baskı, Us-A Yayıncılık, Ankara, 2012.

KARCILIOĞLU Kaan, “*Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Suç İşlemek Amacıyla Kurulan Örgütün Unsurları*”, Suç ve Ceza Hukuku Dergisi, S. 1, TCHD, İstanbul, 2011.

KAVLAK Cihan, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017.

KOCASAKAL Ümit, “*Ceza Hukukunda İtiyad*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.

KÖROĞLU Hasan, Örgütlü Suçluluk: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2001.

ÖZEK Çetin, “*Organize Suç*”, Prof. Dr. Nurullah Kunter Armağanı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayın, No:716, Beta Yayınevi, İstanbul, 1998.

ÖZGENÇ İzzet, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, İkinci Baskı, Seçkin Yayınevi, 2005. (Gazi Şerhi)

ÖZGENÇ İzzet, Suç Örgütleri, 12. Baskı Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019. (Suç Örgütleri)

ÖZCAN Numan, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 2, 2013.

ÖNDER Ayhan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 4. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1994.

ÖZKAN Yaşar, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2019.

PARLAR Ali, Türk Ceza Kanunu Şerhi, 2. Cilt, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015.

PARLAR Ali/HATİPOĞLU Muzaffer, Türk Ceza Kanunu Yorumu, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2010.

SAPAN İbrahim, “*Örgüt Kavramı ve Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2021.

SARITAŞ Erkan, Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220-221), On İki Levha Yayıncılık, Ankara, 2018.

SANCAR Türkan Yalçın, Çok Failli Suçlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1998.

SAVAŞ Vural/MOLLAMAHMUTOĞLU Sadık, Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. II, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1998.

SOYASLAN Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Yetkin Yayınevi, 2005.

SÖZÜER Adem, “*Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiyedeki Boyutları*”, Avrupa Birliğine Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele, Beta Yayınevi, İstanbul, 2002.

ŞEN Ersan, Suç Örgütü, Yargın Hukuk Yayınları, 2013.

ŞEN Ersan/Eryıldız Sefa, Suç Örgütü, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, 2020.

TEZCAN Durmuş/ERDEM Mustafa Ruhan/ÖNOK R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 16. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018.

TOROSLU Nevzat, Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara, 2007.

TOZMAN Önder, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

TURİNAY Y. Faruk, Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018.

TULAY M. Emre, “*Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi*”, Dr.Dr.h.c. Silvia Tellenbach’a Armağan, Ed. Feridun Yenisey, İzzet Özgenç, Ayşe Nuhoglu, Adem Sözüer, Faruk Turhan, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018.

ÜNLÜ Ömer, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220)*”, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013.

YAŞAR Osman/GÖKCAN Hasan Tahsin/ARTUÇ Mustafa, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 2. Baskı, C. 5, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

YENİDÜNYA Caner/İÇER Zafer, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*”, Prof.Dr. Nur Centel’e Armağan-MÜHFHAD, C. 19, S. 2, İstanbul, 2013. (Örgüt Kurma Suçu)

YENİDÜNYA Caner/İÇER Zafer, *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma*, Digesta Yayınevi, İstanbul, 2014. (Örgüt Kurma)

YENİSEY Feridun, “*Örgüt Suçu, Muhakemesi ve Gizli Tanık*”, Köksal Bayraktar’a Armağan-Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul, 2010.

YILDIZ E. İlknur, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220)*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011.

YILMAZ Ejder, Hukuk Sözlüğü, 7. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, 2002.

YURTLU Fatih, “*Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya Bu Örgüte Üye Olma*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013.

ZEYBEK Muhammet, “*Örgütlü Suçluluk ve Suç İşlemek Amacıyla Kurma Suçu (TCK m. 220)*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2011.